

Vrouwen in Gorter's leven

ACHT OVER GORTER, REEKS BOEIENDE BESCHOUWINGEN

HILVERSUM - Bij de Uitgeverij Querido is een reeks beschouwingen over poëzie en politiek onder redactie van Dr. Garnt Stuiveling te Hilversum verschenen onder de titel „Acht over Gorter”. Herman Gorter, die vanaf mei 1893 aan de Nieuwe 's Gravelandseweg 66 in Bussum heeft gewoond tot aan zijn dood in september 1927, waarna het huis toekwam aan zijn vriendin mevrouw Jenne Clinge Doorenbos die er tot haar dood heeft gewoond en zijn werkkamer in ere hield, heeft een zeer bewogen leven gehad; daarvan kon men de ontwikkelingsgang volgen bij de tentoonstelling die vorig jaar in Theater 't Spant is gehouden bij gelegenheid van de Gorterherdenking.

Dr. Stuiveling heeft in een boeiend artikel over dat leven geschreven, onder de titel „Kroniek van een hartstochtelijk leven”. Hierin beschrijft Dr. Stuiveling niet alleen Herman Gorter als een groot poëet, ook zijn particuliere leven wordt belicht, zijn enorme sportprestaties, en zijn verhoudingen die hij langdurig heeft onderhouden, zelfs naast zijn huwelijk met Wies Cnoop Koopmans die hij in juli 1890 huwde. „Gehuwd en trots”, schreef hij in een zijner gedichten.

Toen ook gaf zijn moeder Jo Gorter hem de raad om alle bescheiden over zijn eerdere erotische ervaringen die hij openhartig aan het blanke papier had toevertrouwd te vernietigen. „Het is duidelijk”, zo schrijft Dr. Stuiveling, „dat voor sommige naaktstudies onder zijn verzen andere meisjes hebben modelgestaan. Hij dichtte nu eenmaal als zijn impressionistische vrienden schilderden en ook zij radden immers hun modellen”.

Die raad van Jo Gorter moet Herman Gorter hebben opgevolgd.

Zodra Gorter zich met Wies Cnoop Koopmans in Bussum had gevestigd gingen zij er samen met tandem tandum op uit om Frederik van Eeden in Bussum te bezoeken, Jan Veth in de villa Op den Akker in Bussum, Lodewijk van Beysse in Baarn, en Derkinderen in Laren. Ook met Henriëtte Roland Holst van der Schalk ontstond een nauwe relatie toen deze zich met haar man in 's Graveland had gevestigd. Natuurlijk was er ook regelmatig contact met Willem Kloos, met Frank van der Goes, en tal van literatoren die Bussum frequenteerden.

Het was in 1899 dat Gorter de 15 jaar jongere Ada Prins leerde kennen. Zij kwam uit Hilversum, behoorde tot zijn leerlingen Latijn en Grieks, en toen de Latijnse en Griekse lessen ten einde liepen, begon hun verhouding, overigens vermoedelijk met medeweten van echtgenote Wies Cnoop Koopmans, haar huwelijk met Gorter was inmiddels gereduceerd tot een vriendschap.

Dat Ada Prins invloed had op zijn werk en zijn leven is duidelijk herkenbaar. Hun verhouding bleef tot zijn dood voortduren, Ada Prins vestigde zich in Den Haag.

Het was weer ongeveer tien jaar na het begin met Ada dat hij de wéér 14/15 jaar jongere Jenne Clinge Doorenbos leerde kennen, evenals Ada Prins een leerling. Een verhouding kreeg definitief vorm in Oslo in 1911, maar deze betekende niet het einde van de verhouding met Ada Prins. Gorter verzweeg deze voor Jenne, en hij verzweeg Jenne voor Ada Prins. Vanaf dat moment begon echter een hoogst merkwaardig dubbel-leven dat geduurd heeft tot zijn dood. In augustus 1927 beleefde hij een laatste teder samenzijn met Ada, om na haar vertrek op 31 augustus naar Interlaken te reizen waar Jenne op hem wachtte.

Toen Gorter met Jenne samen naar het Bussumse huis terug reisde overviel hem in Brussel in de trein een hartaanval die het einde betekende. Bij de begrafenis ontmoetten Ada en Jenne elkaar, beiden beschouwden zich als de weduwe van

Gorter, hetgeen een uiterst pijnlijke situatie betekende.

Dr. Stuiveling heeft zowel met Ada Prins als met Jenne Clinge Doorenbos een zeer toegewijde en nauwe vriendschap onderhouden. Hij was het ook die de brieven van Gorter gedeeltelijk wist te redden, die Ada met haar gekwetste hart had willen vernietigen, toen zij na de begrafenis de werkelijkheid over Gorter onder ogen moest zien.

Jenne Clinge Doorenbos had de literaire nalatenschap van Gorter geërfd en het recht om het huis aan de Nieuwe 's Gravelandseweg 66 in Bussum te bewonen tot haar dood. Toen zij stierf erfde Dr. Stuiveling op zijn beurt de literaire nalatenschap; Ada Prins is niet meer in leven.

In de Acht Over Gorter behandelt M. F. Fresco Herman Gorter en de Klassieke Oudheid, Enno Endt Gorter en de Tachtigers, A. L. Constandse Gorter en Spinoza, J. C. Brandt Corstius Gorter en Henriëtte Roland Holst, Fr. de Jong Adz, Gorter en Marx, G. W. Borrie Gorter en Troelstra, Herman de Liagre Böhl Gorter en Lenin.

Alles bij elkaar een boek dat in geen serieuze bibliotheek kan ontbreken. Tal van bijzonderheden zowel over Gorter's leven, zijn streven, politieke gezindheid en zijn plaats in de poëzie worden erin vastgelegd. Een boek ook dat van belang is voor de velen in het Gooi en vooral in Bussum die zich voor Gorter interesseren.

Ook de politiek-technische kant van Gorter en zijn werk is er uitstekend leesbaar in beschreven.

Men kan de auteurs, vooral Dr. Garnt Stuiveling dankbaar zijn voor de openhartige wijze waarop zij Gorter hebben benaderd.

● Gorter zeilend met Jenne Clinge Doorenbos in 1919 in Loosdrecht.